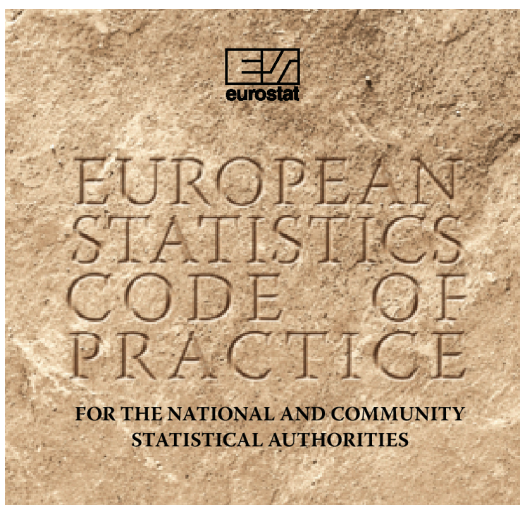

Euroopan tilastojen käytännėsäännöt

Kuva: Eurostat

Tämä esite on yksinkertaistettu suomennos käytännėsäännöistä ja niiden indikaattoreista. Käytännėsääntöjen virallinen suomenkielinen versio on Eurostatin laatusivuilla osoitteessa http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/fi/com/2005/com2005_0217fi01.pdf

Institutionaalinen ympäristö

Institutionaalisilla ja organisatorisilla tekijöillä on huomattava vaikutus Euroopan tilastoja tuottavan ja levittävän tilastoviranomaisen tehokkuuteen ja uskottavuuteen. Merkityksellisiä tekijöitä ovat ammatillinen riippumattomuus, tiedonkeruuvaltuudet, resurssien riittävyys, laatuun sitoutuminen, tilastosalaisuus, puolueettomuus ja objektiivisuus.

Periaate 1

AMMATILLINEN RIIPPUMATTOMUUS

Euroopan tilastojen uskottavuus varmistetaan tilastoviranomaisten ammatillisella riippumattomuudella politiikasta, sääntelystä tai hallinnosta vastaavista muista yksiköistä ja elimistä sekä yksityisen sektorin toimijoista.

Periaate tarkoittaa muun muassa sitä, että:

- tilastoviranomaisen riippumattomuus poliittisesta ja muusta ulkoisesta puuttumisesta on kirjattu lakiin
- tilastoviranomaisen johtajalla on riittävän korkea asema ja yhteydet poliittisiin päätöksentekijöihin
- tilastoviranomaisen johdon tehtävänä on varmistaa, että tilastotuotanto ja jakelu ovat riippumattomia ulkopuolisista eduista
- tilastoviranomaisen johto päättää itsenäisesti tilastollisista menetelmistä, standardeista ja menettelyistä sekä tilastojen sisällöstä ja julkaisuaikatauluista
- tilastoviranomaisen toimintasuunnitelma julkaistaan ja sen edistymistä seurataan
- tilastot julkaistaan selkeästi erillään poliittisista lausunnoista
- tilastoviranomainen kommentoi julkisesti tilastointiin liittyviä kysymyksiä, jos siihen ilmenee tarvetta esimerkiksi tiedon harhaanjohtavan käytön yhteydessä.

Periaate 2

TIEDONKERUUVALTUUDET

Tilastoviranomaisilla on oltavat selvät juridiset valtuudet kerätä Euroopan tilastotarpeisiin tarkoitettuja tietoja. Hallinto, yritykset ja kotitaloudet sekä suuri yleisö voidaan lailla määrätä tilastoviranomaisen pyynnöstä luovuttamaan tietoja yhteisön tilastotarpeisiin.

Periaate tarkoittaa muun muassa sitä, että:

- virallisen tilaston laatimisen edellyttämät tiedonkeruuvaltuudet on kirjattu lakiin
- tilastoviranomaisella on lakiin perustuva lupa käyttää hallinnollisia rekistereitä tilastoja laatiessaan
- tilastoviranomaisella on lakiin perustuva oikeus vaatia vastausta tilastotiedusteluihin.

Periaate 3

RESURSSIEN RIITTÄVYYS

Tilastoviranomaisten käytettävissä olevien resurssien on oltava sellaiset, että ne riittävät täyttämään Euroopan tilastoja koskevat vaatimukset.

Periaate tarkoittaa muun muassa sitä, että:

- tilastoviranomaisella on riittävästi henkilöstöä, rahoitusta ja teknisiä välineitä tehtäviensä suorittamiseksi
- tilastojen kattavuus, yksityiskohtaisuus ja kustannukset ovat oikeassa suhteessa tarpeisiin
- uusien tilastojen kustannusten arvioimiseksi ja perustelemiseksi on olemassa menettelyt
- sen arvioimiseksi, voidaanko joitakin tilastoja lopettaa tai supistaa, on olemassa menettelyt.

Periaate 4

LAATUUN SITOUTUMINEN

Kaikki Euroopan tilastojärjestelmän jäsenet sitoutuvat työskentelemään ja tekemään yhteistyötä Euroopan tilastojärjestelmän laatujulistuksen periaatteiden mukaisesti.

Periaate tarkoittaa muun muassa sitä, että:

- tuotteiden laatua seurataan jatkuvasti Euroopan tilastojärjestelmän laatutekijöiden mukaisesti
- tilastojen tiedonkeruun, muokkauksen ja jakelun laadun seurannassa noudatetaan vakiintuneita menettelyjä
- laadun optimoinnissa ja tiedonkeruun suunnittelussa noudatetaan vakiintuneita menettelyjä
- laatuohjeistus on kirjallisesti dokumentoitu, julkisesti saatavilla ja tilastohenkilöstö tuntee sen
- tilastojen keskeinen sisältö tarkistetaan säännöllisesti käyttämällä tarpeen mukaan ulkopuolisia asiantuntijoita.

Periaate 5

TILASTOSALAISSUUS

Tietojen toimittajien (kotitalouksien, yritysten, hallinnon sekä muiden vastaajien) yksityisyys, niiden tuottaman tiedon salassapito ja tiedon käyttäminen ainoastaan tilastotarkoituksiin on taattava ehdottomasti.

Periaate tarkoittaa muun muassa sitä, että:

- tilastosalaisuus taataan lainsäädännöllä
- työntekijät allekirjoittavat salassapitoa koskevan sitoumuksen tullessaan tilastoviranomaisen palvelukseen
- tilastosalaisuuden tarkoituksellisesta rikkomisesta seuraa huomattava rangaistus
- tilastosalaisuuden suojaamisesta on annettu julkisesti nähtävillä olevat määräykset ja ohjeet

- tilastotietokantojen turvallisuuden ja koskemattomuuden suojaamisesta on annettu säännökset
- ulkopuolisten käyttäjien tutustuminen tilastollisiin mikroaineistoihin tutkimustarkoituksissa on mahdollista vain tiukkojen sääntöjen puitteissa.

Periaate 6

PUOLUEETTOMUUS JA OBJEKTIIVISUUS

Tilastoviranomaisten on tuotettava ja levitettävä Euroopan tilastoja tieteellistä riippumattomuutta noudattaen objektiivisella, ammattimaisella ja avoimella tavalla, joka kohtelee kaikkia käyttäjiä tasavertaisina.

Periaate tarkoittaa muun muassa sitä, että:

- tilastot kootaan tilastoammatilliseen harkintaan perustuvaa objektiivisuutta noudattaen
- tilastolliset näkökohdat ohjaavat tietolähteiden ja tilastomenetelmien valintaa
- julkaistuissa tilastoissa havaitut virheet korjataan mahdollisimman nopeasti ja julkistetaan
- menetelmiä ja käytettyjä menettelyjä koskeva tieto on julkisesti saatavilla
- tilaston julkistamisajankohta ilmoitetaan etukäteen
- kaikki käyttäjät pääsevät yhtäläisesti tutustumaan tilastojulkaisuihin ja tietojen jakelu ennakoon ulkopuolisille käyttäjille on rajoitettua, valvottua ja julkista; tietovuodon ilmetessä ennakkojakelun menettelyjä tarkistetaan
- tilastotiedotteet ja lehdistötilaisuuksissa esitetyt lausunnot ovat luonteeltaan objektiivisia ja puolueettomia.

Tilastoprosessit

Eurooppalaisia ja muita kansainvälisiä standardeja, suuntaviivoja ja hyviä käytänteitä on noudatettava täysin kaikissa tilastoviranomaisten käyttämissä virallisten tilastojen organisointi-, keruu-, käsittely- ja levittämismuodoissa. Hyvämaineinen johtaminen ja tehokkuus lisäävät tilastojen uskottavuutta. Merkityksellisiä näkökohtia ovat pätevät menetelmät, asianmukaiset tilastolliset menettelyt, kohtuullinen vastaustaakka ja kustannustehokkuus.

Periaate 7

PÄTEVÄT MENETELMÄT

Korkealaatuisten tilastojen tukena on oltava pätevät menetelmät. Tämä edellyttää riittäviä välineitä, menettelyjä ja asiantuntemusta.

Periaate tarkoittaa muun muassa sitä, että:

- tilastoviranomaisen yleinen menetelmäkehitys on eurooppalaisten ja muiden kansainvälisten standardien, ohjeiden ja hyvien käytänteiden mukainen
- vakiokäsitteitä, määritelmiä ja luokituksia käytetään johdonmukaisesti
- yritysrekisteriä ja väestötutkimusten otantakehikkoa arvioidaan säännöllisesti ja muokataan tarvittaessa
- kansalliset ja Euroopan tason luokitukset ja sektorijärjestelmät vastaavat toisiaan
- palvelukseen otetaan asianmukaisen akateemisen koulutuksen saaneita henkilöitä
- henkilöstö osallistuu kansainväliseen koulutukseen ja kokouksiin ja on vuorovaikutuksessa kansainvälisten asiantuntijoiden kanssa
- menetelmiä parannetaan yhteistyössä tieteellisen yhteisön kanssa, ja ulkopuoliset asiantuntijat arvioivat toiminnan laatua ja tehokkuutta tarvittaessa.

Periaate 8

ASIANMUKAISET TILASTOLLISET MENETTELYT

Korkealaatuisten tilastojen tukena käytetään asianmukaisia tilastollisia menettelyjä tiedonkeruusta tiedon validointiin.

Periaate tarkoittaa muun muassa sitä, että:

- tilastojen laadintaan käytetyn hallinnollisen tiedon määritelmien ja käsitteiden on vastattava mahdollisimman hyvin tilastollisia käsitteitä
- tiedonkeruulomakkeet testataan ennen tiedonkeruuta
- tutkimusasetelma, otanta ja sen painotus ovat laadukkaita ja ne tarkastetaan, korjataan ja päivitetään tarpeen mukaan
- tiedonkeruun kenttätöitä, tiedon tallennusta ja koodausta valvotaan jatkuvasti ja korjataan tarpeen mukaan
- aineiston muokkaukseen ja täydentämiseen käytetään teknisiä apuvälineitä, joiden laatua arvioidaan ja parannetaan säännöllisesti
- tilaston tuotantomenetelmien muutoksissa noudatetaan vakiintuneita ja avoimia menettelyjä.

Periaate 9

KOHTUULLINEN VASTAUSTAAKKA

Vastaustaakan olisi oltava suhteessa käyttäjien tarpeisiin ja säilyttävä kohtuullisena. Tilastoviranomainen seuraa vastaustaakkaa ja asettaa tavoitteita sen vähentämiseksi.

Periaate tarkoittaa muun muassa sitä, että:

- Euroopan tilastojen määrä ja yksityiskohtaisuus rajoitetaan vain kaikkein tarpeellisimpaan
- raportointitaakka hajautetaan sopivien otantatekniikoiden avulla niin laajalle kuin mahdollista

- yrityksiltä pyydetyn tiedon tulee olla mahdollisimman suuressa määrin saatavissa suoraan kirjanpidosta ja lähetettävissä sähköisesti
- jos tarkkoja tietoja ei ole vaivatta saatavilla, parhaat estimaatit ja likiarvot tulee hyväksyä vastauksiksi
- hallinnollisia lähteitä käytetään aina kun se on mahdollista
- tilastoviranomaisten tulee jakaa tietoa keskenään.

Periaate 10

KUSTANNUSTEHOKKUUS

Resursseja on käytettävä tehokkaasti.

Periaate tarkoittaa muun muassa sitä, että:

- resurssien käyttöä seurataan sekä sisäisesti että riippumattomin ulkopuolisin toimenpitein
- rutiininomaiset tehtävät (esim. tiedonsyöttö, koodaus, validointi) on automatisoitu mahdollisimman pitkälle
- tiedonkeruun, prosessoinnin ja jakelun tehokkuutta parannetaan tieto- ja viestintätekniikan avulla
- hallinnollisten rekisterien sopivuutta tilastolliseen käyttöön parannetaan.

Tilastotietojen tuottaminen

Saatavilla olevien tilastojen on täytettävä käyttäjien tarpeet. Tilastot täyttävät Euroopan laatustandardit ja palvelevat Euroopan unionin toimielinten, hallitusten, tutkimuslaitosten, elinkeinonharjoittajien ja suuren yleisön tarpeita. Tärkeää on, missä määrin tilastot ovat relevantteja, tarkkoja ja luotettavia, ajantasaisia, yhtenäisiä ja vertailukelpoisia eri alueiden ja maiden kesken sekä helposti käyttäjien saatavilla.

Periaate 11

RELEVANSSI

Euroopan tilastojen on täytettävä käyttäjien tarpeet.

Periaate tarkoittaa muun muassa sitä, että:

- käytössä on menettelyt, joilla tietojen käyttäjiltä saadaan palautetta, arvioidaan tilastojen relevanssia ja hyödyllisyyttä sekä hankitaan tietoa käyttäjien tulevista tarpeista ja prioriteeteista
- tilastoviranomaisen työohjelmassa keskitytään ensisijaisten tarpeiden täyttämiseen
- käyttäjien tyytyväisyydestä kerätään tietoa säännöllisesti.

Periaate 12

TARKKUUS JA LUOTETTAVUUS

Yhteisön tilastojen on kuvattava todellisuutta tarkasti ja luotettavasti.

Periaate tarkoittaa muun muassa sitä, että:

- lähdetiedot, välitulokset ja lopulliset tilastotiedot arvioidaan ja validoidaan
- otanta- ja muut virheet mitataan ja dokumentoidaan järjestelmällisesti Euroopan tilastojärjestelmän laatu-komponenttien mukaisesti
- menetelmämuutosten vaikutuksia tutkitaan ja analysoidaan jatkuvasti ja niistä saatua tietoa hyödynnetään tilastoja kehitettäessä.

Periaate 13

AJANTASAISUUS JA OIKEA-AIKAISUUS

Yhteisön tilastot on levitettävä ajantasaisina ja oikea-aikaisina.

Periaate tarkoittaa muun muassa sitä, että:

- tilastojen ajantasaisuus täyttää kansainvälisesti sovitut standardit
- tilastot julkaistaan päivittäin vakioaikaan
- käyttäjien tarpeet otetaan mahdollisimman hyvin huomioon julkaisemisen ajoituksessa
- julkaisuaikataulujen muutoksista ilmoitetaan etukäteen ja samalla kerrotaan muutosten syyt
- alustavia tuloksia voidaan tarpeen mukaan julkaista hyväksyttävällä tarkkuustasolla.

Periaate 14

YHTENÄISYYS JA VERTAILUKELPOISUUS

Yhteisön tilastojen tulee olla sisäisesti ja ajallisesti yhtenäisiä sekä alueiden ja maiden kesken vertailukelpoisia. Eri lähteistä peräisin olevia tietoja tulisi voida yhdistää ja käyttää yhteisesti.

Periaate tarkoittaa muun muassa sitä, että:

- yksittäinen tilasto on sisäisesti yhtenäinen ja johdonmukainen
- eri tilastot ovat yhtenäisiä tai sovitettavissa yhteen kohtuullisen ajan kuluessa
- tilastojen kattavuudessa, määritelmässä, yksiköissä ja luokituksissa noudatetaan yhtenäisiä standardeja
- eri lähteistä kerättyjä tilastotietoja verrataan ja sovitetaan yhteen
- kansainvälinen vertailukelpoisuus varmistetaan vaihtamalla tietoja säännöllisesti Euroopan tilastojärjestelmän ja muiden tilastojärjestelmien välillä; jäsenvaltiot ja Eurostat tekevät yhteistyössä menetelmätutkimuksia.

Periaate 15

SAATAVUUS JA SELKEYS

Euroopan tilastot olisi esitettävä selkeässä ja ymmärrettävässä muodossa, levitettävä sopivalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla ja niiden sekä niitä tukevan metatiedon ja ohjeiden tulisi olla tasapuolisesti saatavilla.

Periaate tarkoittaa muun muassa sitä, että:

- tilastojen esitystapa tukee niiden oikeata tulkintaa ja tarkoituksenmukaista vertailua
- jakelussa hyödynnetään tieto- ja viestintätekniikkaa, mutta tarpeen mukaan myös painotuotteita
- räätälöityjä analyyseja tuotetaan tarpeen mukaan ja julkistetaan
- mikrotiedot ovat käytettävissä tutkimustarkoituksiin tarkkojen tietosuojajärjestelyjen puitteissa
- metatieto dokumentoidaan standardien mukaisesti
- käyttäjille tiedotetaan menetelmistä ja tilastojen laadusta sovittujen laatukriteerin mukaisesti.

Euroopan tilastojen käytäntesäännöt perustuvat 15 periaatteeseen, joiden noudattamiseen Euroopan tilastovirasto Eurostat ja kansalliset tilastoviranomaiset sitoutuvat. Periaatteet kattavat tilastojärjestelmän toimintaedellytykset, tilastolliset prosessit ja tuotteiden laadun. Kunkin periaatteen toteutumista seurataan valittujen indikaattoreiden avulla.

Käytäntesäännöt koskevat Euroopan tilastojärjestelmään kuuluvia tilastoja (EU:n neuvoston päätös No 322/97), joita EU ja kansalliset tilastoviranomaiset tuottavat. Kansallisiin tilastoviranomaisiin luetaan Suomessa sekä Tilastokeskus että muita tilastotuottajia, joiden tilastotietoja käytetään eurooppalaisten tilastojen kokoamisessa.

Käytäntesäännöt hyväksyttiin EU:n tilastoviranomaisten tilastopäälliköiden kokouksessa 24.2.2005 ja vahvistettiin EU:n komission suosituksella 25.5.2005.

Tilastokeskus

Käyntiosoite: Työpajankatu 13, Helsinki

Postiosoite: 00022 Tilastokeskus

Puhelin: (09) 17341

www.tilastokeskus.fi